

The Prohibition of Becoming Close to Forbidden Relations

Rabbi Jonathan Ziring: jziring@migdalahatorah.org

- Review the Gemara on 17a-b, this time the entire discussion, including that which relates to forbidden relationships.
- Why does the Gemara command one to keep his distance from both Avodah Zarah and Arayot?
- What is the nature of the prohibition to avoid forbidden relationships?
- This is fundamentally a dispute between the Rambam and Ramban.
  - What does the Rambam think the level of the prohibition is? The Chinuch is similar.
    - Connect this to the passages from Avot D'Rabbi Natan.
    - See the piece from R. Yosef Engel in the Lekach Tov. What does he say about the nature of this prohibition.
  - What does the Ramban think?
    - How does his statement connect to the Ritva that follows?

1. גמ' שבת דף יג עמוד א-ב, "אבעיא להו נדה-מפסיק בינו לבניה"

2. תוס' לע"ז דף יז עמוד א ד"ה ופליגא דרבי פדת

3. תוספות הר"ש (בשיטת הקדמונים) מסכת עבודה זרה דף יז עמוד א

ופליגא דר' פדת כו'. רב חסדא נמי מודה דקריבה דאורייתא בקריבה של גילוי עריות בלבד וליכא מאן דפליג אהא [אלא מביא הקרא לאסמכתא בעלמא. ור"פ ס"ל] דכי היכי דלא תקרבו לגלות ערוה קריבה של ביאה ממש כן ה"נ ואל תקרב אל פתח ביתה בקריבה של ביאה ולא בהרחקת ד' אמות ואפי' [אסמכתא לא הוי]. וכן בפ"ק דשבת דדריש התם הא דכתיב ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא קרב מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור כו' וקאמר עלה ופליגי דר' פדת כלומר דקריבה דקרא בקריבה של גילוי עריות דלעניין הא אקשינהו רחמנא ולא לענין שאר הרחקות אבל מודה ר' פדת דבעי למעבד הרחקה דתנן התם לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עברה ושם הארכתי.

4. תוספות מסכת שבת דף יג עמוד א

לא אסור אלא קירוב בשר לא נהירא דמסתמא לא פליגי אמתני' דלא יאכל הזב עם הזבה ועוד וכי לית ליה דאשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור ומפרש ר"ת דפליגא דר' פדת דכיון דלא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות בלבד א"כ אין לנו לאסור ולגזור אלא כעין שאסר הכתוב דהיינו דיעות בלא שינוי כגון לא יאכל הזב עם הזבה אבל הוא בבגדו והיא בבגדה דאיכא דיעות ושינוי לא יסבור ר' פדת דאפי' באשת איש הוא בבגדו והיא בבגדה שרי ור"י פי' ופליגא דר' פדת כיון דאית ליה דלא שייך לשון קריבה אלא בגילוי עריות ממש וא"כ ואל אשה נדה לא יקרב היינו תשמיש ממש שוב אין ללמוד בהיקש מאשת איש לאסור הוא בבגדו כו' לאפוקי לשון קריבה ממשמעותו ודוחק הוא דהא אשת רעהו לא טמא משמע תשמיש ממש ואפילו הכי אסרי' הוא בבגדו והיא בבגדה.

5. ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה שנג

והמצוה השני"ג היא שהזהירנו מקרוב לאחת מכל אלו העריות ואפילו בלא ביאה. כגון חבוק ונשיקה והדומה להם מפעולות הזנות. והוא אמרו יתעלה באזהרה מזה (אח"מ יח ו) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה. כאילו יאמר לא תקרבו מהן קירוב יביא לגלות ערוה. ולשון ספרא [פ"ג ה"ב (בד"ח ה"ו)] לא תקרבו לגלות אין לי אלא שלא יגלה מניין שלא יקרב תלמוד לומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב אין לי אלא בנדה בל תקרב ובל תגלה ומניין לכל העריות שהן בבל תקרבו ובל תגלו תלמוד לומר לא תקרבו לגלות. ושם (ה"ח ובד"ח הכ"א) אמרו ונכרתו הנפשות העושות מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תקרבו יכול יהו חייבין כרת על הקריבה ת"ל העושות לא הקרבות...

6. עיין בהלכות איסורי ביאה פרק כא

7. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן הוספה ב לנוסחא א פרק א

ועשו סיג לתורה. עשה סיג לדברך כדרך שעשה הקדוש ברוך הוא סיג לדב'.

8. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן הוספה ב לנוסחא א פרק ב

אי זה הסיג שעשתה התורה לדבריה הרי הוא אומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, יכול יאכל עמה וישתה עמה וידבר עמה דברים בטלים ת"ל לא תקרב לגלות וגו', יכול תרחץ לו פניה ותכחול לו עיניה ותשאול ממנו שאלת הכוס, ת"ל לא תקרב, יכול תישן עמו בבגדיה על המטה ת"ל והדוה בנדתה וגו' כל ימים שהוא בנדתה תהא בנדתה מכן אמרו כל המנולה עצמה בימי נדתה אין רוח חכמה נוח המנה:

מעשה בתלמיד אחד שקרא הרבה ושנה הרבה ושימש ת"ח הרבה ומת בחצי ימיו ובכל יום ויום היתה אשתו צועקת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואומר להם רבותי כתוב בתורה כי היא חייך ואורך ימך בעלי שקרא הרבה ושנה הרבה ושימש ת"ח הרבה למה מת בחצי ימיו ולא היה אדם שאמר לה דבר עד שנזדמן לה אליהו ז"ל אמרה לה בתי מה לך אמרה לו בעלי קרא הרבה ושנה הרבה ושימש ת"ח הרבה למה מת בחצי ימיו אמר לה בתי כשאת נדה כל אותן הימים הראשונים מהו אצלך אמרה לו לאו אלא היה אומר לי הזהרי שלא תגעני בי ובכלים שלי שמא תבואי לידי ספק ולא היה נוגע בי אפילו באצבע קטנה אבל כל אותן ימים האחרונים מהו אצלך אמרה לו הוא אצלי ואוכל עמי ושותה עמי וישן עמי על המטה ובשרו נוגע בבשרי אבל אין דעתו לדבר אחר אמר לה ברוך המקום שהרגו ולא נשא פנים לתורה שכן כתוב בתורה ואל אשה בנדת וגו'. הרי הוא אומר שדרך אגן הסהר וגו' בשושנים אלו שבעים זקנים.

9. ספר החינוך מצוה קפח

שלא להתעדן באחת מכל העריות

(א) שלא להתעדן באחת מכל העריות, והן קרובות ואשת איש ונדה, ואפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק וכל הדומה לאלו הפעולות הרעות שמעמיקין בהן בעלי הזימה ההולכים אחרי ההבל ויהבלו, שנאמר [ויקרא י"ח, ו'] איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, ופירושו כאילו אמר לא תעשו שום קריבה שהיא הגורמת והמביאה האדם לגלות ערוה. וכן דרשו זכרונם לברכה לא תקרבו לגלות, אין לי אלא שלא יגלה, מנין שלא יקרב, תלמוד לומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב [שם, שם "ט"], אין לי אלא נדה בלא תקרב ובלא תגלה, מנין לכל העריות, תלמוד לומר לא תקרבו לגלות, ושם נאמר [שם, שם "ט"] ונכרתו הנפשות העושות, שמא תאמר יהיו חייבין כרת על הקריבה לבד, תלמוד לומר העושות, ולא הקריבות.

ונכפל הלאו באיסור זה באמרו [שם, שם "ו"] ולא תעשו מכל התועבות, שיכלול כל ענינים אלה שהם תועבת יי, כלומר שהעושה אותן יתרחק מן הטובה ומסיר מעליו השגחת השם ברוך הוא. וזהו פירוש תיעוב השם בכל מקום לפי מה ששמעתי. וגם כן מה שכתוב בסוף הענין [שם, שם "ז"] כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ואקוץ בם, הענין לומר שהמדה מגונה מאד, וכל דבר רע ומאוס ביותר יכנה הכתוב כאילו השם שונא אותו, והכל על הענין שאמרנו, וכעין מה שאמרנו זכרונם לברכה בכל מקום כדי לשבר את האוזן מה שהיא יכולה לשמוע. ... משרשי הרחקת הזימה כתבתי בפרשת וישמע יתרו בלאו דלא תנאף ח' מה שידעתי. וזאת המצוה גם כן מאותו השורש הוא, שנמנענו מהתקרב עם הערוה שום קורבה, לפי שידוע כי הקורבה סיבה אל גילוי ערוה, ובגילוי הערוה ימצאו כמה תקלות וכמה הפסדים כמו שכתבתי שם. ואמנם אותו הטעם יספיק באשת איש, אבל בקרובות עדיין צריכין אנו לטעם אחר, ובאזהרת ערות אם נכתוב בו מה שנדע בעזרת השם.

10. לקח טוב לר' יוסף ענגיל סימן ח אות א

בקירוב צטר ואטפ"כ לא נתכוין לדבר אחר וכו' ע"ש. ועל כרחק דכונת האדר"כ היא רק לסיג דשמא יבעול וא"כ מפורש דסייך סיג דלאורייתא דהאדר"כ כנ"ל על כרחק לסיג דלאורייתא נתכוין דא"ל דכונתו לסיג ואיסור דרבנן וקרא דמייתי כו"ל רק לאסמכתא בעלמא דז"א דעל סיגים דרבנן הרי אמר מימרא בפני ענמס דאף נביאים וחכמים עשו סיג לדבריהם וכנ"ל. ובפרק צ' כנ"ל קמפרה

11. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה שנג

והנה הרב מצא הברייתא הזו המפורשת ותלה דבריו באילן גדול. אבל כפי העיון בתלמוד אין הדבר כן שיהיה בקריבה שאין בה גלוי ערוה כגון חיבוק ונישוק לאו ומלקות. שהרי בגמר שבת (יג א) שאלו בנדה אם מותר שישכב בעלה עמה במטה אחת היא בבגדה והוא בבגדו והיו מהם מי שאסרו והעלו ופליגא דרבי פדת דאמר רבי פדת לא אסרה תורה אלא קריבה שלגלוי ערוה בלבד שנא' איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה. והנה אין לא תקרבו לגלות ערוה נדרש להם לאו בפני עצמו כברייתא השנויה בספרא אבל ידרשוהו בקריבה שלגלוי ערוה בלבד. ומן הידוע עוד ממנהגם בתלמוד שאם היתה הברייתא הזו אצלם אמת והיו דבריו שלרבי פדת חלוקין בכך היו בעלי הגמרא מביאים אותה עליו לתיובתא ואומרים מתיבי אילו נאמר ואל אשה וכו' ומעלים ממנה תיובתא דרבי פדת תיובתא. וכיון שלא עשו כן נבין מהם כי אצלם זה האיסור מדרבנן, או יהיה מן התורה דכל דמתהני מאיסורא איסורא הוא כענין בחצי

שיעור, אבל אין זה עיקר מדרש בלאו הזה אלא קרא אסמכתא בעלמא. והרבה מאד כן בסיפרא ובסיפרי. ודע כי הקריבה לאשה בכתוב תאמר על הביאה כענין (תצא כב) ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים וכתוב (ישעי' ח) ואקרב אל הנביאה ותהר ותלד בן. ...

ובאותה ברייתא שנו עוד יכול תישן עמו בבגדיה על המטה תלמוד לומר לא תקרב יכול תרחץ פניה ותכחול עיניה תלמוד לומר והדוה בנדתה כל הימים שבנדתה תהא בנדוי מכאן אמרו כל המנוולת עצמה בימי טומאתה רוח חכמים נוחה הימנה מעשה באדם אחד וכו'. וכל אלו אינם אלא אסמכתא והרחק מן העבירה. ובתלמוד העלו שהוא מותר. ושם שנו עוד נאמר כאן לא תקרב ונאמר להלן אל תקרב לדבר המביא לידי עבירה לא תקרבו הרחק מן הכעור ומן הדומה לו שכך אמרו חכמים הרחק מחטא קל שמא יביאך לידי חטא חמור. אם כן אינם אלא גדרים וסייגים להתרחק מן העבירות וסמכו אותם למקרא. ושמה רצונם לומר בסייג שעשתה תורה לדבריה שתפשה תורה לשון קריבה בעריות כדי שיהיו החכמים יכולים לעשות סייג בלשונה וישמעו ממנה הצדיקים הנושאים פנים לתורה כל קריבה שבעולם. וזה דרך אגדה. לא שיהיה זה עיקר הלאו.

.... והעולה מכל זה שלא נמנה ענין הקריבה לאו בפני עצמו. אלא קריבה שלגילוי ערוה אסר הכתוב. וכך אמרו עוד בסנהדרין בגמרא דבני מערבא (פ"ז סה"ז) כתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אמר רבי יוסי בר' בון היא בל תקרב היא בל תגלה:

12. חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

והא דקאמר אמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני מלכיות זכרונות ושופרות, משום דאע"ג דפסוקי מלכיות זכרונות ושופרות אינם מן התורה אלא מדרבנן כדפרישנא, מ"מ ממה שאמרה [תורה] זכרון תרועה יש ללמוד שראוי להזכיר פסוקי תרועה ופסוקי זכרון, ומלכיות נפקא לן כמו שדרשו רז"ל מסיפרי מפסוק והיה לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ה' אלהיכם שאין תלמוד לומר אני ה' אלהיכם אלא זה בנה אב בכל מקום שאתה אומר זכרונות אתה סומך לו מלכיות (עי' לקמן ל"ב א'), ומהכא סמכו רבנן לתקוני הני פסוקי דתקיעתא, ומשום הכי קתני ר"ע שאמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני מלכיות זכרונות וכו' שכל מה שיש לו אסמכתא מן הפסוק העיר הקדוש ברוך הוא שראוי לעשות כן אלא שלא קבעו חובה ומסרו לחכמים, וזה דבר ברור ואמת, ולא כדברי המפרשים האסמכתות שהוא כדרך סימן שנתנו חכמים ולא שכונת התורה לכך, ח"ו ישתקע הדבר ולא יאמר שזו דעת מינות הוא, אבל התורה (העידה) [העירה] בכך ומסרה חיוב הדבר לקבעו [לחכמים] אם ירצו כמו שנאמר ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך, ולפיכך תמצא החכמים נותנין בכל מקום ראייה או זכר או אסמכתא לדבריהם מן התורה כלומר שאינם מחדשים דבר מלבם וכל תורה שבע"פ רמוזה בתורה שבכתב שהיא תמימה וח"ו שהיא חסירה כלום.

- Might there be multiple levels?

13. בית הבחירה למאירי מסכת עבודה זרה דף יז עמוד א

אף על פי שבאיסור קריבה פרשה תורה לא תקרבו לגלות ערוה שהדבר מוכיח על קריבה שלא בכונת גלוי ערוה שמותרת מ"מ צריך אדם להזהר על כל קריבה שבעולם לך לך אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב:

14. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף יג עמוד א

ופליגא דר' פדת. פרש"י ז"ל דאילו לר' פדת לא אסרה תורה בעריות אלא תשמיש המטה בלבד ממש, וכיון דכן ליכא לפרושי קרא דיחזקאל הוא בבגדו והיא בבגדה בעריות, ורבנן הוא דאסרו קירוב בשר ואסרו ג"כ הוא בבגדו והיא בבגדה בעריות, ודילמא באשתו נדה קירוב בשר גזרו, אבל לא כשהוא בבגדו והיא בבגדה, והקשו בתוספות ומאי עביד ר' פדת במתני' דלעיל, ולפי פי' רש"י ז"ל לאו קושיא דאיהו ז"ל פי' דרב יוסף הוא דפשיט ליה מדרשא דקרא דדריש איהו הכי, ובתוספות פירשו ופליגא דר' פדת הא דמפקת ליה מדרשא דהאי קרא דמשמע דהכי דינא מדאוריתא, ואילו ר' פדת סבר דלא אסרה תורה אלא גילוי עריות ממש, אבל מדרבנן מודה הוא דאסור, וההיא ברייתא אסמכתא דרבנן היא, ולי נראה דחס ושלום שיאמר ר' פדת שיהא קירוב בשר מותר בעריות ובגדה וכש"כ באשת איש, והכי פירשו ופליגא דר' פדת אהך ברייתא דדריש הכא לאיסור [הוא ב]בגדו [והיא] בבגדה, דאיהו לא דריש ליה אלא לקריבה של גילוי עריות, דהיינו קירוב בשר, כדקאמר קרא לא תקרבו לגלות ערוה, וכדאמר לה אליהו לקמן שהתורה אמרה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לאסור קירוב בשר, אבל הוא בבגדו והיא בבגדה איסורא דרבנן הוא, וכן הלכה.

- What are the halachic issues that emerge? What are its parameters?

15. בית יוסף יורה דעה סימן קצה

יז וכתב עוד בתרומת הדשן (סי' רנב) בשם גדול אחד דאשה [נדה] חולה ובעלה רופא אסור למשש לה הדפק ונראה מדבריו שאפילו בשאין רופא זולתו אסור וגם בתשובות להרמב"ן סימן קכ"ז אסור לבעל למשש דפק אשתו נדה ואף על פי שלשון השאלה היה בשיש שם רופאים אחרים אלא דבעלה ניהא לה משום דמזומן תדיר נראה דלמאי דאסור לא שני לן בין יש שם רופאים אחרים לאינם ומיהו אם החולי מסוכן ואין שם רופאים משמע קצת מדבריו דשרי משום

פיקוח נפש אלא דאיכא למימר דלטעמיה אזיל (בהשגות על סה"מ ל"ת שנג) דסבר דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן אבל להרמב"ם (סה"מ שם, והל' איסור'ב פכ"א ה"א) דנגיעת ערוה אסורה מן התורה הכא אף על פי שיש בו פיקוח נפש אפשר דאסור משום דהוי אביזרא דגילוי ערוה וצ"ע:

16. ש"ך יורה דעה סימן קנז

י רק לאו בעלמא כו' - דהא אמרינן בש"ס (ס"פ סורר ומורה) מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל לו אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות כו' ובודאי שדברים אלו אינם ג"ע ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע כ"כ הר"ן פא"מ והנ"י ס"פ סורר ומורה ולפי זה משמע דס"ל כהרמב"ם בס' מנין המצות מצוה שנ"ג שכ' וז"ל הזהיר הכתוב מהקרב אל א' מהערויות ואפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק והדומה להם מן הפעולות הזרות והוא אמרו באזהרה מזה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה כו' וכ"כ הסמ"ג לאוין קכ"ו וכ"כ הרא"ה בספר החנוך מצוה קפ"ח והכתר תורה בלאוין שכ"ט אבל הרמב"ן בהשגות שלו על ספר מנין המצות חלק על הרמב"ם ואומר שאין מלקי' מן התורה אלא בביאה גמורה או בהעראה ע"ש שהאריך והרב ר"י ליאון בספר מגלת אסתר שלו דף קי"ח סתר כל דברי הרמב"ן והעלה כהרמב"ם ע"ש וכן נראה לי מהך עובדא דהעלה לבו טינא ומכל מקום משמע דאף הרמב"ם לא קאמר אלא כשעושה חיבוק ונישוק דרך חיבת ביאה שהרי מצינו בש"ס בכמה דוכתי שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם וכן כתב הר"י יצחק ליאון שם בהדיא וכן משמע להדיא ממ"ש הרמב"ם ר"פ כ"א מהל' א"ב וז"ל כל הבא על הערויות דרך אברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקירוב בשר ה"ז לוקה מן התורה כו' וכן כתב הסמ"ג והכתר תורה שם אלמא דאינו לוקה אלא בדרך תאוה וחיבת ביאה וזהו דלא כב"י לקמן ס"ס קצ"ה גבי מישוש הדפק באשתו נדה חולה, וכתבו עוד הרב המגיד שם והר"י ליאון דאף להרמב"ם ליכא מלקות בקריבה אלא בחיבי כריתות ולא בחיבי לאוין ומכל מקום משמע דבערוה דרבנן לכ"ע יעבור ואל יהרג ופשוט הוא וכן משמע בב"י שם:

17. ש"ך יורה דעה סימן קצה

כ אסור למשש כו' - ומיהו אם החולה מסוכן ואין שם רופאים משמע קצת מדברי תשובת הרמב"ן סימן קכ"ז דשרי מפני פיקוח נפש אלא דל"ל דלטעמיה אזיל דסבירא ליה דנגיעת נדה אינו אלא מדרבנן אבל להרמב"ם דנגיעת ערוה אסורה מן התורה הכא אף על פי שיש פיקוח נפש אפשר דאסור משום אביזרא דג"ע וצ"ע עכ"ל ב"י, וכ"כ העט"ז ואין נראה דודאי אף להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה וחיבת ביאה כמש"ל סי' קנ"ז ס"ק י' מה שאין כן הכא וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים אף על פי שיש רופאים אחרים עובדי כוכבים וכן עושים שאר מיני משמושים ע"פ דרכי הרפואה אלא הדבר פשוט כמ"ש וזה נראה דעת הרב דלעיל בס"י קנ"ז משמע מדבריו כהרמב"ם וכמו שכתבתי שם בס"ק י' וכאן התיר מישוש הדפק מ"מ באין סכנה אסור לבעלה למשש הדפק כשהיא נדה וכדאיתא בתשובת הרמב"ן ובדברי הרב:

18. מגיד משנה הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ב

ואסור לאדם לקרוץ וכו'. מבואר בברייתא באבות דר' נתן ואמרו באבות שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה ואמרו אל תרבה שיחה עם האשה וכמה דברים כיוצא באלו ובפרק במה אשה (דף ס"ב:): וברגליהן תעכסנה שהיו מטילות מור ואפרסמון במנעליהן ואפילו בבגדי צבע שלה אסור להסתכל כמו שיתבאר ויש בדברים אלו מכת מרדות כידוע בכל איסור שהוא מדבריהם:

19. שר"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן ס

מוכרחין לומר דמש"כ הרמב"ם בה"ב ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן הערויות או לשחוק עמה או להקל ראש ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביפיה אסור שזהו ג"כ מדאורייתא ומה שמסיק ומכין למתכוין לדבר זה מכת מרדות, הוא משום דמדאורייתא אין לוקין משום שהוא לאו שאין בו מעשה.

20. שר"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יד

בענין הליכה בסאבוויי ובבאסעס בשעה שא"א ליזהר מנגיעה ודחיפה בנשים מצד הדוחק י' מנ"א תש"כ. מע"כ ידידי מר"ה יעקב שאטטען שליט"א.

בדבר הליכה בסאבוויי ובבאסעס בזמן שהולכים בני אדם לעבודתם שנמצאים שם אנשים ונשים דחופים זה בזה, שקשה מליזהר מנגיעה ודחיפה בנשים אם מותר אז ללכת בשעות אלו שם. הנה מצד הנגיעה ודחיפה בנשים אז ליכא שום איסור משום דאין זה דרך תאוה וחבה, וכל איסור נגיעה בערויות הוא אף להרמב"ם שסובר שהוא בלאו דלא תקרבו דאורייתא דוקא דרך תאוה כמפורש בדבריו ריש פכ"א מא"ב, ומשמע שבלא דרך תאוה ליכא אף איסור מדרבנן שלא הזכיר זה, ומפורש כן בש"ך יו"ד סימן קנ"ז סק"י שהרי כתב הש"ך ראה ממה שמצינו שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם. ומש"כ הש"ך יו"ד/ בס"מ קצ"ה סק"כ במשמוש הדפק באשתו נדה שכיון דאינו דרך חיבת ביאה שליכא איסור דאורייתא אף להרמב"ם מותר לבעלה רק במקום סכנה ובלכא סכנה אסור לבעלה למשמש הדפק כשהיא נדה אינו מצד איסור קריבה דאיכא בכל הערויות אלא מצד דיני התרחקות בין הבעל

לאשתו בימי נדוטה שאסרו מדרבנן. ומוכרח זה שם גופיה דהרי כתב שם שהמנהג פשוט שרופאים ישראלים ממשמשים הדפק של אשה אפילו אשת איש או נכרית, ואם היה איסור קריבה אף בלא דרך תאוה אף רק מדרבנן היה אסור להם שלא במקום סכנה, ואף שמצינו דברים שאסרו רבנן והתירו במקום חולי אף בלא סכנה כהא /כתובות דף ס' דר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת משום דיונק מפרק כלאחר יד הוא שאסור רק מדרבנן ובמקום צערא לא גזרו רבנן ואיירי בליכא סכנה כמפורש שם בתוס' עיין שם, וכן מותר אף חולה שאין בו סכנה לאכול בט' באב משום שבמקום חולי לא גזרו רבנן כדאיתא בש"ע /או"ח/ סימן תקנ"ד סעיף ו' וכתב הט"ז שהוא אף שברור שאין בו סכנה, ועיין בהגר"א סק"ט שהסכים לזה והביא ראיה ממה שהתירו נעילת הסנדל וסיכה ביו"כ לחולה שאין בו סכנה, מ"מ לא כל איסור דרבנן שוין ויש שאסרו אף לחולה כשליכא סכנה. עיין בר"ן ע"ז דף כ"ז באיסורי אכילה מדרבנן כחמץ שעבר עליו הפסח וכלאי הכרם בחו"ל וגבינה של עכו"ם וסתם יינם וכדומה שאסרו בליכא סכנה, ובשולי עכו"ם התירו לחולה אף שליכא סכנה, והר"ן עצמו מסתפק שמא גם ליהנות באה"נ של דבריהם אסרו בלא סכנה ומי"א הביא דמתרפאין בהנאה אף כדרך הנאתן מאה"נ דרבנן, ופסק כן הרמ"א /יו"ד/ בסיומן קנ"ה סעיף ג' דלרפאות בהנאה מאה"נ דרבנן מותר ולאכול ולשתות אסור עיין שם ולכן כ"ש שלא היו מתירין איסור דרבנן דקריבה לעריות בשביל להתרפאות בחולה שאין בה סכנה שאיסורי ערוה חמור מאיסורי אכילה לענין רפואה ולכן צריך לומר שבלא דרך תאוה לא אסרו כלל דלא נחשב זה קריבה לגילוי ערוה כלל משום שהנגיעה שלא לתאוה וחבה לא יביא כלל לגילוי ערוה והאיסור נאמר לא תקרבו לגלות ערוה שפירושו כתב הרמב"ם כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה ולא ראו צורך לאסור זה כלל אף מדרבנן.

ועוד ראיה מעכו"ם שמותר לרופאים ישראלים למשמש בדפק וכל הנגיעות ומיני משמושים כדכתב שם /יו"ד סי' קצ"ה סק"כ/ הש"ך שהוא רק בשביל הרוחת ממון שלא שייך להתיר איסור אף דרבנן אף אלו שהתירו במקום חולי, והא לא איירי ביש חשש איבה דהא כתב הש"ך דאף ביש שם רופאים אחרים נכרים נוהגין היתר, אלא ודאי שסובר הש"ך שליכא איסור קריבה שלא בדרך תאוה אף לא מדרבנן, ורק באשתו נדה אסור מצד דיני התרחקות. וניחא מה שאיתא בפ"ת /יו"ד סי' קצ"ה/ סק"ז בשם ספר מקור חיים שיניח בעלה בגד על הדפק ויהיה מותר למששה, דכיון שהאיסור הוא מצד דיני התרחקות מותר בשינוי הנחת בגד שאיכא היכר.

והנה בתורת השלמים /יו"ד סי' קצ"ה/ סק"ט ו' דחה דברי הש"ך דלרמב"ם שאסור מדאורייתא כל שנהנה מנגיעתה בקירוב בשר אפשר דאסור למשש לה הדפק דקרוב הדבר לבוא לידי איסור דאורייתא, ומה שרופאים ממשמשים דפק של א"א ונכרית הוא משום דאין לבו גס באשה אחרת עיין שם, ומשמע שאוסר מצד איסור קריבה דאם מצד התרחקות לא היה מחלק בין שיטת הרמב"ם דאוסר קריבה מדאורייתא ובין שיטת הרמב"ן דהוא רק מדרבנן דהא גם להרמב"ן איכא איסור התרחקות בנדה לבעלה, ולכן שפיר דחה דבריו בסד"ט /יו"ד סי' קצ"ה/ סק"כ דכתב אין בדבריו ממש דרק במה שאסרו משום הרגל דבר וחייבו התרחקות שייך לחלק בין אשתו נדה דלבו גס בה לאשה דעלמא אבל מה שאסור משום קריבות ודאי חמירא א"א מאשתו נדה, וכן הקשה עליו גם בהג"ה מר' שלמה הכהן במחצית השקל עיין שם. ואף שרהיטת לשונם משמע שאיסור דרבנן מיהא איכא, פשוט שליכא שום איסור מאותה הראיה עצמה שהרופאים ממשמשים בא"א ובנכרית אף בלא סכנה ואף ביש רופאים אחרים שהם נכרים, ואף מרופאים נכרים הרי יש לאסור מצד האשה הישראלית דבלאו דלא תקרבו וכן אם אסרו מדרבנן הוא אסור להאשה כמו להאיש, אלא ודאי שבלא דרך תאוה ליכא איסור אף לא מדרבנן.

וכוונת תוה"ש נראה דבא לתרץ שיטת הב"י דלהרמב"ם אוסר למשמש הדפק באשתו נדה משום אביזרא דג"ע ולהרמב"ן מתיר, משום דבאשתו נדה קרוב הדבר שכיון שלבו גס בה שנהנה מנגיעתה כשימשמש לה הדפק, אף שהתחלתו למשש לא היה לשם תאוה והנאה אבל קרוב שיבוא לזה ולכן יעבור בלאו אבל בנשים דעלמא אף שחמורות לענין איסור דלא תקרבו אבל הא הוא שלא לכוונת הנאה וחבה ולא יבוא מזה לידי כוונת הנאה וחבה כיון שלא גס בה לכן מותר גם לכתחלה, אבל לרמב"ן שאף נגיעה לכוונת הנאה וחבה הוא רק דרבנן שרי משום פ"נ. ואולי זהו כוונת הגהת ר' שלמה הכהן בסופו עיין שם אבל הוא כתב דאף לתוה"ש הוא רק מדרבנן ואין לאסור במקום סכנה, ולמה שבארתי הוא מדאורייתא לדידיה שבאשתו יש להחשיב גם זה קריבה לג"ע. ונמצא שאף לתוה"ש ליכא לאחרים שום איסור בנגיעה שלא בדרך תאוה וחבה אף לא מדרבנן.

ונראה דהב"ש סימן כ' סק"א שהביא מתשובת הרמב"ן דאף שלא בדרך חבה אסור להרמב"ם מדאו' והוא סובר דאסור מדרבנן ולדבריו הוא מש"כ הב"י /יו"ד סי' קצ"ה/ לענין משמוש הדפק לבעלה כשהיא נדה עיין שם, נמי הוא רק לבעלה שסובר כדבארתי בכוונת תוה"ש שמתרץ דברי הב"י, ומוכרח כן מהא דלרופאים אחרים מתיר גם הב"י. ואף שלא משמע כן לשון הב"ש דלא הזכיר שם שאיירי בבעל לאשתו נדה ובש"ע הא איירי בכל עריות, מ"מ מוכרחין לומר דמש"כ וכתב בתשובה אפילו אם אינו עושה דרך חבה עד והש"ך השיג עליו בחנם הוא ענין אחר המסתעף מזה, ולא קאי על עריות דש"ע אלא באשתו נדה וסובר כדבארתי לתוה"ש.

עכ"פ לדינא בנשים אחרות אף בא"א ונדות ונכריות ליכא איסור שלא בדרך תאוה לכו"ע, ולכן לא שייך לחוש מלכת בסאבוויי ובאסעס בשעת הליכה לעבודה שדחוקים ודחופים אנשים ונשים אף שלא יוכל ליהזר מנגיעה ודחיפה בנשים, דהנגיעה בלא מתכוין מחמת שא"א לו ליהזר אין זה דרך תאוה וחבה. ובאם הולך שם גם עם אשתו נדה ויהיה באופן שלא יהיה אפשר ליהזר מליגע בה, אף שלא מצוי זה דהא יכולה לעמוד במקום אחר, אבל אם יזדמן כן, תליא

לכאורה במחלוקת הש"ך עם הב"י לפי תוה"ש והב"ש לפ"מ שבארתי, דלהש"ך אין לאסור כיון שאינו דרך תאוה, ומצד התרחקות נמי לא שייך לאסור, שלא נאסרו אלא דברים שעושים כהרגלם שלא ישכחו שהיא נדה ויעשו כהרגלם גם בתשמיש, וזה ליכא בסאבוויי ובאסעס שאין זה כהרגל הוא עם אשתו אלא כהרגלם עם כל בנ"א. ולהב"י יש לכאורה לאסור דמצד שגס בה קרוב שיהנה מנגיעתו בה אף שתהיה שלא במתכוין. אבל מסתבר שבנגיעה שלא במתכוין אף באשתו לא שייך לחוש שיבוא ליהנות מנגיעה זו, דרק למשש הדפק שבמתכוין נוגע בה אף שהוא לכוונת היתר לידיעתו לרפאותה סובר הב"י שקרוב הדבר שיבוא גם ליהנות מזה. וכ"ש שאין לחוש בנגיעה מחמת דוחק רבוי בנ"א שאין שם המקום לחשוב ליהנות מזה, שלכן אף להב"י אין לחוש אף כשיזדמן כן גם באשתו נדה.

וכן ליכא איסור מהאי טעמא גם לישיב אצל אשה כשליכא מקום אחר דג"כ אין זה דרך תאוה וחבה. ועם אשתו נדה כשצריכין לישיב דחוקים יש אולי לאסור להב"י, אבל כיון שרוב האחרונים משמע שסברי כהש"ך, וגם להב"י אין ברור לאיסור דאפשר שאף בישיבה סמוכים אין לחוש לכוונת הנאה לכן אין לאסור.

אבל אם יודע שהוא יבוא לידי הרהור יש לו למנוע מללכת אז אם אין נחוץ לו, ואם מוכרח לילך אז ג"כ לעבודתו אין לאסור לו אף בכה"ג, ויתחזק להסיח דעתו מהן ולהרהר בדברי תורה כעצת הרמב"ם שם הי"ט וע"ז יוכל לסמוך ולילך לעבודתו. ואם יודע שטבעו רע ויבוא מזה לידי קישוי אבר אסור לו לילך אז גם לעבודתו. אבל ח"ו לאדם להיות כן דבא זה מבטלה כדאיתא בכתובות דף נ"ט על האשה וה"ה על האיש וצריך לעסוק בתורה ובמלאכה ולא יהיה כך.

ובדבר לעשות מנין מיוחד ביום טוב בבקר שיבואו אגב אז אנשים להתפלל ולהזכיר נשמות וילכו אח"כ לעבודתם ויחללו יום טוב, איני רואה בזה איסור מסייע ידי עוברי עבירה, כי אם לא יהיה מנין נמי לא ימנעו מלילך לעבודתם כמו שלא נמנעו מאיסור החמור דשבת וי"ט, וא"כ אין בזה שום סיוע לעבירה דחלול יום טוב. ידידו, משה פיינשטיין

• The Role of Subjectivity and Habituation

21. תלמוד בבלי מסכת קידושין פרק ד-דף פב עמוד א

דאמר שמואל: אין משתמשים באשה! אמר ליה: אנא כאידך דשמואל סבירא לי, דאמר שמואל: [דף פב עמוד א] הכל לשם שמים.

22. חידושי הריטב"א מסכת קידושין פרק ד - עשרה יוחסין דף פב עמוד א

[דף פב עמוד א] הכל לפי דעת שמים. וכן הלכתא דהכל כפי מה שאדם מכיר בעצמו, אם ראוי לו לעשות הרחקה ליצרו עושה ואפילו להסתכל בבגדי צבעונין של אשה אסור כדאיתא במסכת עבודה זרה (כ' ב'), ואם מכיר בעצמו שיצרו נכנע וכפוף לו ואין מעלה טינא כלל מותר לו להסתכל ולדבר עם הערוה ולשאול בשלום אשת איש, והיינו ההיא דרבי יוחנן (ב"מ פ"ד א') דיתב אשערי טבילה ולא חייש איצר הרע, ורבי אמי דנפקי ליה אמהתא דבי קיסר (כתובות י"ז א'), וכמה מרבנן דמשתעי בהדי הנהו מטרונייטא (לעיל מ' א'), ורב אדא בר אהבה שאמרו בכתובות (שם) דנקיט כלה אכתפיה ורקיד בה ולא חייש להרהורא מטעמא דאמרן, אלא שאין ראוי להקל בזה אלא לחסיד גדול שמכיר ביצרו, ולא כל תלמידי חכמים בוטחין ביצריהן כדחזינן בשמעתין בכל הני עובדין דמייתנין, ואשרי מי שגובר על יצרו ועמלו ואומנתו בתורה, שדברי תורה עומדים לו לאדם בילדותו ונותנין לו אחרית ותקוה לעת זקנתו, שנאמר עוד יגובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו.

23. ים של שלמה מסכת קידושין פרק ד סימן כה

כה. דין בדין זה יבואר, הא דמותר לבת לישן אצל אביה, ובן אצל אמו בקירוב בשר, דוקא שלא הגיע הבת ל"א שנה ויום א', והבן ל"ב שנה ויום א', וגם שהבת אינה בושא לעמוד ערומה בפני אביה. וכן האם אינה בושא לעמוד ערומה לפני בנה, וגם אינה מקודשת, ואז מותר אפילו שערות צמחו ושדים נכוננו. אבל אם היא מקודשת, או בושא לעמוד ערומה, אפילו היא קטנה מאוד, או שהגיע הבת ל"א שנים ויום אחד, אפילו אינה בושא, ולא מקודשת, אפילו באין שיערה צומח, ושדים נכוננו, אסור לישן עמהן בקירוב בשר, אלא הוא בכסותו, והיא בכסותה, וגם יבואר, הכל לפי מה שענינו רואות, וגם שמושל ביצרו, ויכול להתגבר עליו, מותר לו לדבר ולהסתכל בערוה, ולשאול בשלומה. ועל זה סומכין כל העולם, שמשתמשים ומדברים ומסתכלים בנשים, אבל מכל מקום במרחץ אסור לשמש לו בשפחות. ואם רואה שיצרו מושל ומתגבר עליו הרבה, יעשה הרחקה לעצמו, שלא ידבר כלל עם אשת איש, ואפילו בבגדי צבעוניים אסור להסתכל:

24. לקט יושר חלק ב (יורה דעה) עמוד לז ענין ב

. ואמר שמותר לילך אחר אשת חבר או אחר אמו, משום דבזמן הזה אין אנו מזהרין כ"כ מלילך אחרי אשה וזכורני שכלתו רעדיל ז"ל, לומדה לפני זקן אחד ששמו ר' יודיל סופר ז"ל בבית הגאון זצ"ל, במקום שרוב בני הבית הולכים ש
ם ואותו זקן הוה נשוי. ואמר שמותר לילך אחר אשת חבר או אחר אמו, משום דבזמן הזה אין אנו מזהרין כ"כ מלילך